

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vápník

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Helena Košťálová

Materiál je dostupný ze školního portálu <http://dum.voss-na.cz>, který provozuje
Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela, Náchod

Řešení:

1. Kde se vápník nachází?

Vápník je značně rozšířený prvek v zemské kůře. Nachází se pouze ve sloučeninách. Mezi nejvýznamnější sloučeniny patří vápenec - uhličitán vápenatý CaCO_3 , sádrovec - dihydrát síranu vápenatého $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, fosforit a apatit, jejichž hlavní složkou je fosforečnan vápenatý $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$. Vápenec tvoří celá pohoří, např. Pálavské vrchy v České republice, je součástí živočišných schránek korálů a měkkýšů a skořápek ptačích vajec.

2. Vápník patří mezi biogenní prvky – vysvětlete!

Vápník je důležitý biogenní prvek. V lidském těle je nezbytný jako součást kostí a zubů, dále pro přenos nervového vzruchu ve svalech (včetně srdečního svalu), pro srážlivost krve. Dospělý člověk má ve svém těle průměrně 1000 g vápníku. Pro vstřebávání vápníku je důležitý dostatek vitaminu D v těle. Potřeba vápníku závisí na věku – v dětství a dospívání je ho potřeba mnohem více, protože se teprve vytváří kostní hmota. Vápník je nezbytný pro růst kostí a zubů, při nedostatku dojde k narušení jejich tvorby a může dojít i ke zpomalení růstu.

3. Jaké vlastnosti má vápník¹?

Vápník je šedobílý lesklý kov.

Na vzduchu se pokrývá vrstvičkou hydroxidu CaOH a uhličitanu vápenatého CaCO_3 .

Reaguje s vodou a vzniká hydroxid vápenatý: $\text{Ca} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{Ca(OH)}_2 + \text{H}_2$

Vápenaté ionty Ca^{2+} barví plamen cihlově červeně.

---

¹ TOMIHAHNDORF.[cit. 2010-11-07]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Calcium_1.jpg>

4. Vysvětlete, co to jsou krasové jevy! Kde je můžeme sledovat²?

Krasové jevy se objevují v oblastech s vápencovým podložím. Vápenec, což je uhličitán vápenatý, reaguje s vodou, ve které je rozpuštěn oxid uhličitý a přechází na rozpustný hydrogenuhličitán vápenatý. Roztok prosakuje podložím a dopadá na podklad nebo pomalu skapává. Je to velmi pomalý proces, při kterém dochází k opačné reakci, z hydrogenuhličitánu vápenatého se uvolňuje voda a vzniká vápenec. Ten se po tisícinkách milimetrů usazuje a vznikají krápníky. Krápníková výzdoba v jeskyních se tvoří po dlouhá tisíciletí.

Reakce, díky nimž vzniká krápníková výzdoba:

Rozpouštění vápence:

Rozklad hydrogenuhličitánu:

5. Co je tvrdost vody - co ji způsobuje? Dá se odstranit?

Tvrdost vody způsobuje přítomnost vápenatých a hořečnatých solí ve vodě. Existuje přechodná a trvalá tvrdost vody.

Přechodná tvrdost vody je způsobena hydrogenuhličitánem vápenatým a hydrogenuhličitánem hořečnatým a dá se odstranit varem. Dojde k vysrážení uhličitánů.

Trvalá tvrdost vody je způsobena sírany těchto prvků – CaSO_4 a MgSO_4 , ty se varem odstranit nedají.

---

² JELÍNKOVÁ, Ivana. [cit. 2010-11-07]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:
< <http://wiki.rvp.cz/@api/deki/files/13293/=DSC06992.jpg?size=webview> >